

Plejeplan for strandengene i det fredede område Gisseløre og Houget

KALUNDBORG KOMMUNE

Plan, Byg og Miljø, Team Natur og Miljø

Udarbejdet på baggrund af tidligere udkast fra Team Vej og Park, 2011.

Forelagt Teknik- og Miljøudvalget d. 2. oktober og vedtaget d. 12. november 2018

Baggrund for plejeplan

Denne plejeplan for Gisseløre tager afsæt i Fredningsnævnets kendelse af 11. december 2003, hvor det fremgår, at Kalundborg Kommune er forpligtiget til at udarbejde en plejeplan for det fredede område.

Fredningen af Gisseløre og Houget har til formål at sikre, at landskabet ud for Kalundborg til stadighed vil fremstå, som det gjorde ved begyndelsen af selve bydannelsen Kalundborg. Den skal også sikre Gisseløres geologiske udtryk og sikre, at naturværdierne ikke bliver opslugt af by, industri og fritidsgøremål.

Plejeplanen beskriver den fremtidige pleje af det fredede område Gisseløre, og er dermed en del af Kalundborg Kommunes forpligtigelser inden for det fredningsmæssige område. Plejeplanen skal sikre at der iværksættes den fornødne pleje af strandenge og strandoverdrev samt naturgenopretning i henhold til at opfylde fredningens formål.

Den del af fredningen Gisseløre og Houget, der er beliggende på søterritoriet, samt rørskovene ved Ladegården er ikke omfattet af denne plejeplan.

Strandengen på Gisseløre er desuden beskyttet efter § 3 i Naturbeskyttelsesloven, jf. kortet tv.

§ 3-beskyttelsen betyder at naturarealernes tilstand ikke må ændres uden dispensation, f.eks. ved opdyrkning, dræning, jorddeponering mv., ligesom der for offentligt ejede § 3-arealer følger en pligt til at sikre naturarealet ved pleje.

Den yderste del af Gisseløretangen indgår i et statsligt vildtreservat, hvorefter en del af Kalundborg Fjord og Gisseløre udlægges som jagtfrit område af hensyn til rastende vandfugle og områdets bynære beliggenhed.

På vildtreservatets område er det derfor forbudt at udøve jagt eller på anden måde at ombringe, indfange eller forjage pattedyr og fugle. Også færdsel med hunde er forbudt på reservatets landdel, et forbud der gentages i fredningskendelsen for den del af det fredede areal, der ligger sydøst for radiostationen.

Administrative forhold

Fredningen omfatter del af matr. nr. 76zi og 76cø, Kalundborg markjorder, der er Kalundborg Kommunes andel af Gisseløre, og matr. nr. 76hn, Kalundborg Markjorder, tilhørende Danmarks Radio.

Desuden indgår smalle arealer på nordsiden af Houget: Matr. nr. 1ad og 1fu og del af matr. nr. 1aæ, Ladegården, Kalundborg Jorder, og matr. nr. 76hd Kalundborg markjorder. Alle disse ejes af Kalundborg Kommune.

Det fredede landareal er på ca. 16,3 ha, hvoraf langt hovedparten ligger på Gisseløre.

Områdets karakter og beliggenhed

Gisseløretangen, som strækker sig ud fra Røsnæs, er en lav strandvoldsodde, der med sin længde på 1,5 km danner en 'naturlig mole' vest for Kalundborg Havn.

Gisseløre er opbygget som krumodder af sand og grus, som havet i de sidste ca. 7000 år har transporteret dertil fra Røsnæs' klinter. Sydspidsen vokser i dag mod øst. Terrænet er fladt og odden er på de højeste steder ikke mere end 3 m.o.h.

Gisseløre Badebro er tildelt Blå Flag, hvilket kræver at området har en vis standard for vandkvalitet, toiletforhold og andre faciliteter. Ved parkeringspladsen findes også bordbænke-sæt og en restaurant.

Blå Flag dækker reelt kun selve badebroen, men bademulighederne strækker sig både mod nordvest og sydøst fra parkeringspladsen ved fredningsgrænsen.

Stranden er en stenstrand med høfder af store sten og kun sporadisk bevoksning, i vandet er der stembund på de første ca. 1,5 meter, derefter sandbund.

Det nordvestlige hjørne af fredningen omfatter således et strandområde med selve fjordstranden, samt et græsdækket areal nord for radiostationens bygninger, der også anvendes af strandgæster.

Øst for radiostations bygninger ligger Gisseløre lystbådehavn med Kalundborg Sejlklub, Kalundborg Roklub, Asnæsbroen, Bådelauget Haabet og Foreningen Mågeøen.

Ovenfor: Luftfoto fra 2016 med matrikelkort.

Rød markering på Gisseløre viser Kalundborg Kommunes matrikler, bemærk at matrikelgrænsen ikke helt svarer til den nuværende udformning af odderne mod sydøst.

Firkanten uden rød markering på midten af Gisseløretangen tilhører Danmarks Radio.

Diverse hensyn

Tekniske anlæg

I fredningskendelsens § 5 bestemmes, at der ikke må etableres nye, faste tekniske anlæg, herunder nye faste hegn. En hegning i forbindelse med afgræsning af arealet vil derfor kræve en dispensation herfra.

Kalundborg Radiostation

Fredningskendelsens § 8 fastsætter for Kalundborg Radios bygningsmasse og sendemaster, at disse kun må anvendes til virksomhed i tilknytning til radio- og tv-virksomhed og telekommunikation, herunder mobiltelefoni. Anden anvendelse må ikke finde sted og såfremt sendevirksomheden på radiostationen ophører, skal master nedtages og bygningsmasse indskrænkes. En mellembølgemast, der stod yderst på Gisseløre med tilhørende teknikhus samt betonfunderinger blev fjernet i 2012. Øvrige indskrænkninger står beskrevet i kendelsens § 8 stk. 2.

Gisseløre Fyr

Fredningen er ikke til hindring for bevarelse og fortsat vedligeholdelse af Gisseløre Fyr, jf. fredningskendelsens § 14. Gisseløre Fyr er beliggende på den yderste del af tangen.

Kommuneplan og lokalplan

I kommuneplanen dækkes Gisseløre-halvøen af rammeområde K03.R09, der fastlægger en anvendelse til idrætsanlæg, lystbådehavn, bådhus, klubhus, naturområde, strandpark, kiosk og restaurant. Indenfor dette område findes rammeområde K03.T01 for radiostationen.

To lokalplaner dækker Gisseløre, dels nr. 32B fra 1984, der fastlægger rammer for søsportsanlæggene og de øvrige områder til offentlige formål (stadionanlæg, natur mv.), dels tillæg nr. 1 til lokalplan 32B fra 2001, der kun angår lystbådehavn mv. (= område 4 i den oprindelige lokalplan).

Mulig Natura 2000-udpegning

Som led i Regeringens Naturpakke har miljøstyrelsen i maj 2016 igangsat en proces med justering af Natura 2000-områdernes grænser. I udkastet til den ny bekendtgørelse for Natura 2000-områderne (i høring august-september 2018) er den fredede del af Gisseløre foreslået som en udvidelse af Natura 2000-område nr. 166: Røsnæs, Røsnæs Rev og Kalundborg Fjord.

De ny områdegrenser forventes efter planen at være godkendt af EU-kommissionen i løbet af 2019.

Med udpegningen af Gisseløre som Natura 2000-område vil følge en statslig kortlægning af habitatnaturtyper og efterfølgende overvågning efter NOVANA-programmet, ligesom det vil blive muligt at opnå støtte indenfor tilskudsmulighederne til naturpleje i Natura 2000-områderne.

Udpegningen vil ikke medføre nye restriktioner, der adskiller sig væsentligt fra de rammer der er fastlagt i fredningsbestemmelserne.

Naturværdier på Gisseløre

Fugle

I vinterhalvåret benyttes området til rast og fouragering af fugle, især i de strenge vintre hvor området har været isfrit i længere tid end øvrige fjorde pga. Asnæsværkets varme kølevand. Blandt de danske, rødlistede arter befinder der sig årligt hvinand og skærpiber i området.

Der er ikke mange ynglefugle at finde på Gisseløre tangen, men i sommeren 2017 blev der registreret et par af lille præstekrave (DOF-basen).

Kystfuglebestanden er gået stærkt tilbage de seneste år, hvilket en hegning af den yderste odde gerne skulle afhjælpe, da fuglene så kan yngle i fred. Fugle der yngler direkte på jorden er særligt sårbare overfor ræve og forlader rederne hvis de bliver forstyrret, hvilket betyder at æggene i reden bliver kolde og afkommet går til hvis fuglene tvinges til at forlade reden.

Plantelivet på strandengen

Hovedparten af den flora man finder på strandengen tåler påvirkning af salt, hvilket gør plantesammensætningen karakteristisk.

Strandengen er inddelt i zoner, som opstår når tidevandet skyller ind over engen. Både selve oversvømmelsen og den medfølgende saltpåvirkning danner grundlag for forskellige plantezoner.

På højere og tørrere partier findes strandoverdrev med en række rødlistede arter: Aks-ærenpris, dansk astragal, liden sneglebælg, nikkende kobjælde, skrænt-star og vårpotentil.

Skrænt-star især er meget sjælden, og er i Danmark begrænset til de mest nedbørsfattige og varmeste dele af landet.

En anden varmeelskende art er Soløje-alant, som forekommer i få partier. Arten er sjælden i Vestsjælland.

Der har tidligere været registreret smalbladet hareøre, der vokser på tuerne lavet af gul engmyre, græsarten spidshale og strand-stenkløver, men de er ikke blevet nævnt i senere optegnelser (Danmarks Miljøportal).

Strandengen trænger til pleje i form af græsning, hvis ikke flere af de sjældne plantearter skal gå tabt. På nuværende tidspunkt er det kraftige, tuedannende græsser og arter som strand-malurt og den invasive art rynket rose som breder sig flittigt.

Nikkende Kobjælde på Røsnæs.

Fotograf: Lisbeth Andersen

Skrænt-Star, med Gisseløres ene radiomast i baggrunden.

Fotograf: Nikolaj H. Correll

Andre væsner

På Gisseløres gamle strandenge findes der en del tuer af engmyre, og især hen på sensommeren er der mange sommerfugle at finde på strandengen.

Overvågning af floraen i området

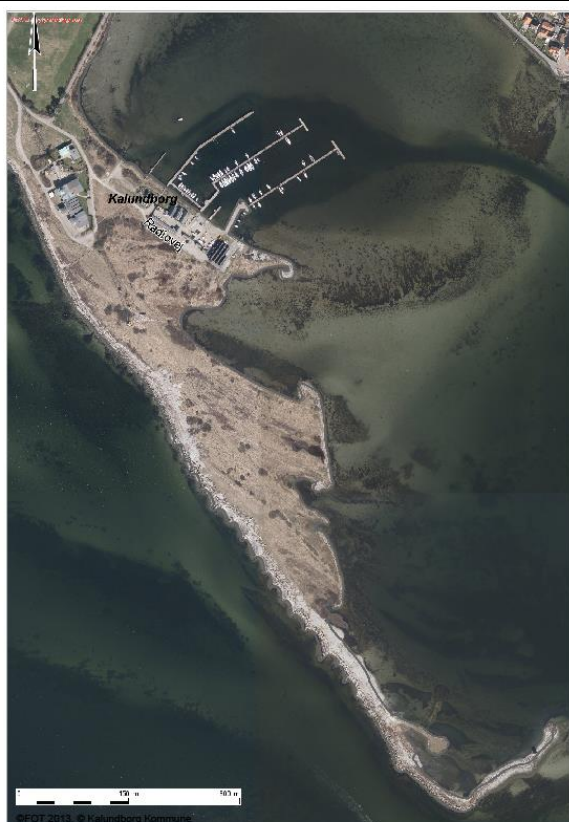
I 2017 blev floraen på Gisseløre registreret på kommunens matrikel med den standardiserede metode til registrering af § 3-arealer.

Denne registrering kan betragtes som en basisregistrering af hvordan floraens sammensætning og tilstand er for hele området ved plejeplanens ikrafttræden.

Kommunen vil tilstræbe at registrere floraen i området hvert 4-7 år for at følge områdets botaniske udvikling og vurdere om plejeindsatsen er tilstrækkelig til at opnå den ønskede tilstand.

Et slidt eksemplar af dagsommerfuglen Okkergul Pletvinge, fanget i blæsevejr på boldbanerne indenfor Gisseløretangen. Sommerfuglen er med stor sikkerhed opvokset på strandengsarealerne og arten optræder på den danske rødliste som 'Sårbar' (VU).
Fotograf: Peter Jannerup.

Gisseløres udvikling de seneste 50 år, vist med luftfotos fra 1968 (ovenfor, tv.), 1993 (ovenfor, th.) og 2017 (tv.):

Af de tre luftfotos ses det, at vegetationen langsomt bliver kraftigere og krat og buske vokser frem og breder sig især i området umiddelbart syd for radiostationen og sejlkлубben.

Målsætninger og virkemidler

Målet med plejen

Målet med plejen er at fremme den karakteristiske flora og fauna som findes på Gisseløre tange. Ligeledes er det hensigten at sikre en kontinuerlig pleje af området, så dets tilstand kan bevares.

I fredningen er det sikret at området skal frigøres for tekniske indretninger og bygninger, hvis deres anvendelse ophører, dog under hensyn til de kulturhistoriske overvejelser, som til den tid foreligger.

Området skal til stadighed kunne udnyttes til rekreative formål med dertil fornødne indretninger på land og i vand, så længe de øvrige formålsbestemmelser i fredningskendelsen ikke krænkes.

Virkemidler

Afgræsning af arealet vil virke begunstigende på den karakteristiske og sjældne flora, der præger strandengen. Afgræsningen kan med fordel foregå med en blanding hårføre racer af f.eks. får, geder og heste.

Opsætning af et rævehegn på den ydre tange vil give fred til ynglefugle, som især i yngleperioden er udsat. Ligeledes bør der opsættes skilte med færdselsforbud i yngleperioden på den yderste del af tangen, hvor sjældne fugle kan yngle. Publikums færden på området forstyrrer de ynglende fugle og får dem til at forlade deres reder og unger, ligesom ræve naturligvis giver problemer for fugle, der har reder på jorden.

Delområde	Områdets karakter	Tilstand idag	Ønskede tilstand	Plejeindsats
1 Det rekreative område nord for radiostationen og klubhusene med Sejl- og roklub	græs og overdrev	Rekreativt område med rynket rose	Rekreativt område med naturgræs og spredt bevoksning	Rynket rose skal holdes nede ved beskæring
2 Midterste del af tangen	strandeng og overdrev	Langsom spredning af rynket rose og udvikling til højstaudesamfund	Bevarelse af de sjældne og karakteristiske strandengs- og overdrevsplanter	Græsning så vegetationen holdes lav
3 Sydlige del af tangen	strandeng	Fin strandengsvegetation, meget få til ingen ynglefugle	Flere ynglefugle	Fuglereservat: Rævehegn sættes op og der lukkes for adgang i yngletiden

Luftfoto fra 2017 der viser de tre delområder.

Delområde 1: Den nordlige del af området, nord for radiostationen (Publikumsareal)

Beskrivelse:

Delområde 1 ligger op til Restaurant Gisseløre og fremstår i dag som et rekreativt område i forbindelse med strandområdet.

Plejebehov:

Området udlægges til naturgræs, ligesom det i dag er tilfældet med arealet vest for Radiostationen. Med betegnelsen naturgræs følger, at vegetationen slås ned i 10 cm højde én gang om året, hvilket kan sikre imod tilgroning med selvsåede træer og buske, herunder rodkud. Der bør foregå en delvis kratrydning på arealet. Rynket rose har dog en rekreativ værdi på arealet, da denne er læ-givende og skaber små oaser, hvor publikum kan solbade osv. Det anbefales derfor, at Rynket rose beskæres hvert andet år, således denne ikke bliver dominerende.

Plejemålsætning:

Området skal fremstå som rekreativt areal i forbindelse med stranden, med enkelte indslag af buske og træer, som kan give variation og læ til publikum. Det skal sikres, at området ikke gror til i Rynket rose eller opvækst af andre vedplanter.

Delområde 2: Den midterste del af tangen (Græsningsareal)

Beskrivelse:

På den midterste del af tangen er der god mulighed for at etablere naturpleje ved afgræsning. Tangens bredde og sammensætningen af floraen gør det oplagt at etablere græsning for at sikre den nødvendige drift af strandeng og overdrev. Uden græsning eller anden pleje vil arealet udvikle sig mod et højstaudesamfund, ligesom rynket rose vil brede sig på arealet, hvorved den karakteristiske flora der er knyttet til strandeng og overdrev med tiden vil fortrænges.

Plejebehov:

Behovet for afgræsning er relativt stort, da det er længe siden, der har været foretaget egentlig naturpleje på arealet.

Plejemålsætning:

Hele området skal fremstå som ekstensivt afgræsset strandeng og overdrev med spredt opvækst af krat og buske.

Plejeforslag:

Græsning:

Der bør etableres afgræsning på arealet og der foreslås afgræsning som samgræsning med en kombination af får, dværggeder og shetlandsponyer, eller evt. en publikumsvenlig kvægrace f.eks. Galloway. Området der skal afgræsses er ca. 7,7 ha., hvilket vil kunne bærer et græsningstryk svarende til ca. 10 får, 10 geder og 2-4 heste. Det anbefales indledningsvist at lave en forsøgsperiode og derefter løbende justere bestanden af dyr på arealet, så overgræsning og andre negative effekter på floraen undgås.

Rydning:

Ved indsættelsen af samgræssende dyr på arealet burde det ikke være nødvendigt at foretage en førstegangstrydning. Især geder kan gå hårdt til vedplanter og vil formodentligt kunne reducere disse inden for en kort årrække.

Andet:

I forbindelse med etablering af græsning skal der opstilles vandingspost og opføres en fangfold til dyrene således at dyrene kan indfanges, hvilket kræver en dispensation fra fredningsbestemmelserne. Der er lavet aftale med Danmarks Radio om at etablere fangfolden på deres matrikel ved vejen lige inden for leddet, da der her er nem adgang fra bilfast vej. Alt efter valg af græsningsdyr kan der blive behov for at opstille et læskur, hvilket ligeledes vil kræve dispensation fra fredningsnævnet.

Delområde 3: Den yderste sydlige del af tangen

Beskrivelse:

Denne del af odden bliver jævnligt oversømmet eller oversprøjtet af saltvand og er ikke truet af tilgroning. Det vurderes at den naturlige dynamik her skal have frit spil, og at der ikke er grundlag for at etablering af egentlig naturpleje.

Fredningskendelsen giver mulighed for at begrænse publikums adgang på de yderste 100 meter af Gisseløre i perioden 1. april til 15. juli af hensyn til fuglenes ynglemuligheder.

Ud over de 100 meter af tangens yderste spids der vises herover, inddrages en yderlig del af tangen i "fuglereservatet". Tangens sydlige del er så smal, at det ikke vil give nogen mening at inddrage denne del i græsningen, ligesom det vil medvirke til at give fuglene et større uforstyrret område.

Plejebehov:

Det anses ikke for nødvendigt at etablere en egentlig pleje på arealet, det bør derimod henligge til **naturlig succession**.

Plejemålsætning:

Området skal fremstå som uberørt naturområde, der tilgodeser flora og fauna herunder især ynglende og rastende fugle.

Plejeforslag: For at give ynglende fugle fred og dermed mulighed at øge bestanden sættes et hegn op for at holde græssende dyr og ræve væk, ligeledes skal der gøres opmærksom på færdselsforbud i fuglenes yngletid 1. april til 15. juli. Der stadig skal være mulighed for offentlig færdsel på arealet uden for fuglenes yngletid ad en stente eller tilsvarende, der kan afspærres i yngletiden.

Generelt

Gisseløre tange er udsat for opskylning af en del affald, der kommer både fra Kalundborg havn og Gisseløre badestrand. Det anbefales, at man fortsætter oprensning af affald på området og foretager en strandrensning 1-2 gange årligt f.eks. umiddelbart før og efter fuglenes yngletid.

Formidling:

I forbindelse med etablering af det hegn, som skal holde de græssende dyr på arealet, skal der opsættes stenter eller låger, således at offentligheden stadig vil have mulighed for at færdes på arealet.

Ved stenter/indgangene til arealet opsættes informationsskilte om den pleje, der forestås på arealet. Ligeledes bør der være en kort information omkring færdselsforbud på den yderste del af tangen i fuglenes yngletid.

Referencer og yderligere læsning

Fredningens fulde tekst kan tilgås i elektronisk form: <https://www2.blst.dk/nfr/07998.00.pdf>

Bekendtgørelse om Kalundborg vildtreservat, BEK nr. 14007 af 04/11/1994, er tilgængelig via Retsinformation: <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=48987>

Danmarks fredninger er fyldigt beskrevet på hjemmesiden <http://fredninger.dk>, herunder konkret om Houget og Gisseløre: <http://www.fredninger.dk/fredning/houget-og-gisseloere/>

Myndighedernes naturdata kan udtrækkes fra Danmarks Miljøportal via de digitale kort, eller registreringerne kan tilgås direkte, se f.eks.:

<http://naturereport.miljoeportal.dk/809274>

<http://naturereport.miljoeportal.dk/110315>

<http://naturereport.miljoeportal.dk/108455>

Data om fugleobservationer kan fremsøges i DOFbasen, se f.eks.

https://dofbasen.dk/search/result.php?design=table&soeg=soeg&periode=mellemdato&dato_fIRST=01-01-2000&dato_second=24-10-2018&omraade=lokalitet&hiddenlok=323035&obstype=observationer&species=alle&adf=6&dir=d&sortering=adf

De gældende lokalplaner for Gisseløre findes på kommunens hjemmeside, ligesom gældende kommuneplan:

Lokalplan nr. 32B (1984):

https://dokument.plandata.dk/20_1113618_DRAFT_1226563320828.pdf

Tillæg nr. 1 til lokalplan 32B (2001):

https://dokument.plandata.dk/20_1113660_DRAFT_1226572696382.pdf

Gældende kommuneplan 2017-2028: http://kp2017.kalundborg.dk/Kommuneplan_2017.aspx

Den igangværende justering af Natura 2000-områdernes grænser er beskrevet på Miljøstyrelsens hjemmeside:

<https://mst.dk/natur-vand/natur/natura-2000/natura-2000-omraaderne/justering-af-natura-2000-omraaderne/>